

Miina Sillanpään syntymäpäiväjuhla 4.6.2019
Terhi Heinilä, Naisjärjestöjen Keskusliitto

Miinan mietteet ja toimet naisten oikeuksien kehityksestä meillä ja maailmalla

Hyvät ystävät,

Minulla on ilo tuoda tervehdys Naisjärjestöjen Keskusliiton puolesta tähän Miina Sillanpään syntymäpäiväjuhlaan. On hienoa saada olla mukana tässä tärkeässä vuosittaisessa Miina Sillanpään säätiön ja seuran perinteessä ja yhdessä teidän kaikkien kanssa siinä työssä, jota Miinan hengessä jatkamme. Nämä perinteet auttavat meitä muistamaan niitä tärkeitä päätöksiä, joita vuosikymmenten aikana on tehty naisten oikeuksien ja aseman parantamiseksi ja kiinnittämään huomiota nykyisiin epäkohtiin.

”Ei koskaan saa sanoa minä en osaa, vaan vaikeimmissakin tilanteissa pitää sanoa minä yritän.” Nämä Miinan kuuluisat sanat ovat piirtyneet sydämiimme ja kannustavat meitä eteenpäin. Ilman uranuurtajanaistemme rohkeata ja periksiantamatonta toimintaa, vuosi vuodelta tehtyjä päätöksiä sukupuolten tasa-arvon puolesta, ei yhteiskuntamme olisi nykyisessä mallissaan – sellainen, jossa naiset voivat kouluttautua, tehdä työtä ja perustaa perheen, yhtä aikaa tai erikseen ja jos niin toivovat.

Viime viikot ovat olleet vaikuttamisen superaikaa. Eduskuntavaalien lisäksi Suomella on ollut Euroopan neuvoston puheenjohtajuus, europarlamenttivaalit ja hallitusneuvottelut. Pian alkaa Suomen EU-puheenjohtajakausi.

Tasa-arvon takapakki

Uskon, että Miina ei olisi lainkaan ilahtunut viime vuosien kehityksestä, siitä, että sukupuolten tasa-arvo on ottanut meillä Suomessa takapakkia. **Maailmanpankin tänä keväänä julkaistussa tilastossa naisten asemasta työelämässä** Suomi on vasta sijalla 10. Samoilla pisteillä ovat muun muassa Viro, Kreikka, Irlanti, Portugali ja Espanja. Syy Suomen heikkoon menestykseen on lainsäädäntö, joka on mahdollistanut sen, että naiset käyttävät suurimman osan perhevapaista. Samoin Suomi on pudonnut Maailman talousfoorumin ja Euroopan tasa-arvoinstituutin julkaisemissa tasa-arvo-tilastoissa.

Ajankäyttö sukupuolten välillä jakautuu aiempaa epätasa-arvoisemmin ennen kaikkea hoito- ja hoivavelvoitteiden osalta. Vaikka Suomen pisteet osaamisen alueella ovat nousseet, on opiskelualojen sukupuolenmukainen jakautuminen suuri haaste Suomessa. **Koulutuksen segregaatiassa Suomi sijoittuu 28 EU-maan vertailussa sijalle 22 ja kehitys kulkee huolestuttavaan suuntaan.**

Kun vielä 1987 ICT:n, tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen tutkinnon, suorittaneista yli kolmannes oli naisia, vuonna 2017 heitä oli vain 16 prosenttia.

On vain oikein saada puolet paikoista naisille!

Kun Miina aloitti ensimmäisessä eduskunnassa vuonna 1907, naisia valittiin tuolloin 19, alle 10 prosenttia. Nyt eduskuntavaaleissa oli uskomattoman hienoa saada ennätysmäärä naisia eduskuntaan, ensimmäistä kertaa 47 prosenttia, 94 naista. Näiden kaikkien naisten ja myös muiden valittujen kansanedustajien panosta tarvitsemme, kun tavoittelemme **Naisjärjestöjen Keskusliiton hallitusohjelmatavoitteiden 2019–2023 otsikolla: ”Naiset vapaiksi –tasa-arvo vaatii tekoja”** toteutumista. Nämä tavoitteet on laadittu ja yksimielisesti hyväksytty 60 jäsenjärjestön kanssa.

Vaikuttamisen kaaret ovat pitkiä. **Miinan ministerikaudella valmisteltiin avioliittolakia, jolla puoliset julistettiin oikeudellisesti tasavertaisiksi ja naiset pääsivät pois aviomiehensä holhouksen alta.** On huomattava, että vasta viime keväänä eduskunta kielsi alaikäisten avioliitot Suomessa.

Jo Miinan aikaan ollut tiivis yhteistyö naisjärjestöjen ja naiskansanedustajien kanssa jatkuu. Yhtenä esimerkkinä tästä vuosien yhteistyöstä eduskunnan naisverkoston puheenjohtajana toiminut **Tytti Tuppurainen** sai naisjärjestöjen ajaman sovittelun kieltämisen lähisuhdeväkivaltatapauksissa eduskunnan naisverkoston yhteiseksi kannaksi.

Naisten oikeudet hallitusohjelmassa

Olemme todella iloisia, että Naisjärjestöjen Keskusliiton ajamat hallitusohjelmatavoitteet ovat vahvasti eilen julkistetussa hallitusohjelmassa. Naisjärjestöjen Keskusliitto odottaa, että kirjatuille tavoitteille suunnataan riittävät resurssit ja tavoitteiden toteuttamiselle määritellään selkeä aikataulu. On todella tärkeää, että hallitusohjelmassa on sitouduttu vahvasti naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. **Mukana on laajasti Naisjärjestöjen Keskusliiton ja sen 60 jäsenjärjestön kanssa yhteistyössä valmisteltuja konkreettisia tasa-arvotavoitteita.** Monet hallitusohjelman naisten oikeuksien teemoista ovat olleet naisjärjestöjen tavoitteita jo vuosikymmenten ajan. Meidän on toteutettava nyt kirjattuja uudistuksia nopeasti, jotta emme jää tasa-arvokehityksessä jälkeen. Tulemme seuraamaan tarkasti asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

Naisjärjestöjen Keskusliitto odottaa, että nyt kirjatuille tavoitteille suunnataan riittävät resurssit ja määritellään selkeä aikataulu.

Erityisen tärkeänä Naisjärjestöjen Keskusliitto näkee tulevan hallituksen tasa-arvo-ohjelman, jolla koordinoidaan eri yhteiskunnan osa-alueilla tehtävää tasa-arvotyötä. Tulevan hallitusohjelman mukaan **sukupuolivaikutuksien**

arviointi sisältyy kaikkien ministeriöiden toimialoille ja budjetointiin. **Perhevapaa uudistus** toteutetaan niin, että äideillä ja isillä on yhtä paljon kiintiöityjä kuukausia. On merkittävää, että **subjektiivinen päivähoito-oikeus** palautetaan. **Syrjinnän ja rasismin vastainen toimintaohjelma** laaditaan.

Raiskauslainsäädäntö muutetaan suostumukseen perustuvaksi. Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puututaan laatimalla torjuntaohjelma. Hallitus perustaa riippumattoman **naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävän** ja **huolehtii Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta.** Lisäksi toteutetaan **seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus,** jonka pohjana on seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Rikoslaisissa koventamisperusteeksi säädetään rikoksen tekeminen sukupuoleen perustuvasta vaikuttimesta. Resurssit sukuelinten **silpomisen vastaiseen työhön** taataan. Laaditaan laki **ihmiskaupan uhrien** auttamiseksi. Mahdollistetaan **pakkoavioliittojen** mitätöinti ja selvitetään niiden kriminalisointi.

Alle 25-vuotiaat ovat tulevaisuudessa oikeutettuja maksuttomaan ehkäisyyn. **Translaista** poistetaan vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä ja lääketieteelliset hoidot eriytetään sukupuolen juridisesta korjauksesta.

Naisten oikeudet huomioidaan keskeisesti Suomen EU-politiikassa ja ulkopolitiikassa. On tärkeää, että Suomi tulevana EU-puheenjohtajamaana kannattaa **EU:n tasa-arvostrategian laatimista.** EU-suositusten mukaisesti Suomi tavoittelee sitä, että **kehitysyhteistyöhankkeista 85 prosenttia** sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita sekä sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista.

Naiset päätöksenteossa

Miina Sillanpää, ensimmäisen naispuolisen ministerimme ministerikaudella merkittävimpiä lakeja oli naisten oikeus valtion virkoihin. Miina onnistui vaikuttamaan, että naisten ei tarvinnut enää anoa erivapautta sukupuolestaan hakiessaan valtion virkoihin. Vaikka tämä laki on ollut voimassa vuodesta 1926, niin **lasikatto on pysynyt monilla päätöksenteon paikoilla edelleen lujasti paikallaan.**

Naiset haluavat kantaa myös raskaita salkkuja. Olemme osaltamme naisjärjestöissä vaikuttaneet siihen, että naisia valittaisiin hallitukseen puolet, myös hallituksen avaintehtäviin. Usein tuntuu siltä, että media edelleen nostaa esiin poliitikkomiehiä, kun keskeisistä tehtävistä keskustellaan. Poliitiikassa toimivien naisten osalta muistetaan mainita pienet lapset, eikä naisilla pitkän uran mukanaan tuoma osaaminen ja kokemus ole aina samalla viivalla miesten kanssa.

Vuoteen 2017 mennessä naisten osuus itsenäisen Suomen ministereistä on ollut vain 12 prosenttia ja vain yhdessä hallituksessa on ollut

naisenemmistö. Suomen pääministereinä on kuluneiden 101 vuoden aikana ollut 72 miestä ja ainoastaan kaksi naista. Naispääministerien hallituskausien yhteenlaskettu kesto on hieman yli vuoden. Miespääministerit ovat olleet vallassa yhteensä 100 vuotta. Nainen on ollut ulkoministerinä 5 vuoden ajan, mies 96 vuoden ajan.

Kun Suomi on nimennyt henkilöitä Euroopan unionin korkeimpiin tehtäviin, käytössä on ollut vain miesten almanakka. Vuodesta 1995 Suomen komissaarit, kabinettipäälliköt, Suomen nimitykset Euroopan investointipankkiin ja EU:n tilintarkastustuomioistuimeen ovat olleet kaikki miehiä. Onkin tärkeää, että nyt hallitusneuvotteluista on luvattu, että Suomen tuleva komissaari on nainen. Olemme tästä naisjärjestöissä kampanjoineet. **EU:n on oltava myös naisten.**

Euroopan unionin politiikassa tasa-arvotavoitteita ja -toimia on heikennetty. Esimerkiksi Euroopan komissio on aiempina vuosina laatinut tasa-arvon strategian. Poikkeuksellisesti vuosille 2016-2019 tehtiin vain löyhempi sitoumus. On kuitenkin kiistatonta, että Euroopan komissio tarvitsee vahvan sukupuolten tasa-arvon strategian.

Sosiaaliturva voi toimia turvaverkkona naisille

Miina Sillanpää kantoi huolta yhteiskunnan vähäosaisista ja ajoi mm. yksinhuoltajanaisten asiaa ja kävi hakemassa oppia Atlantin takaa.

”Sosiaaliturva voi toimia turvaverkkona ja trampoliinina naisille. Haluamme varmistaa, että miehillä on oikeutensa, mutta ei mitään enempää - ja että naisilla on oikeutensa, eikä mitään vähempää”, sanoi viime maaliskuussa YK:n päämajassa järjestetyn YK:n naisten asema -toimikunnan (perustettiin Miinan aikaan vuonna 1947) 63. istunnon puheenjohtajana toiminut **Geraldine Byrne Nason.**

Sosiaaliturvauudistus tullaan tekemään Suomessa. Pidämme tärkeänä, että uudistuksen sukupuolivaikutukset arvioidaan kestäväällä tavalla. Naisjärjestöjen Keskusliitto perehtyy sosiaaliturvauudistukseen naisten näkökulmasta ja järjestää teemasta vuoden 2020 kevättapahtuman yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa.

Maailmalla

”Jos syrjimme naisia, koko maailma kärsii. Jos nostamme naisia, koko maailman voittaa.” Näin meitä muistuttaa YK:n pääsihteeri Antonio Guterres.

Tiedämme, että **konservatiiviset arvot ovat nousseet ympäri maailmaa.** Hiljattain Alabaman osavaltio sääti aborttilain, joka on koko Yhdysvaltojen tiukin

puoleen vuosisataan. Raskautta ei saa keskeyttää siinäkään tapauksessa, että se on alkanut raiskauksen tai inestien seurauksena. Lääkärille abortin tekeminen voi merkitä 99 vuoden vankeustuomiota.

YK:n naisten asema -toimikunnan yhteydessä järjestämässämme Helvi Sipilä -seminaarissa ilmaisesta ehkäisystä luoksemme tuli Senegalin naisjärjestön edustaja, joka kertoi, että nuoria naisia tuomitaan 10 vuodeksi vankilaan abortin vuoksi. Jos vaihtoehtona on lapsi avioliiton ulkopuolella, niin äiti ja lapsi joutuvat pois perheestä, työpaikalta ja koulusta.

Edes **YK:n turvallisuusneuvosto** ei pystynyt päättämään oikeudesta raskaudenkeskeytykseen konfliktien aikana. Raiskaukset, seksuaalikasvatus, mahdollisuus ehkäisyyn, HIV/AIDS, kaikki tämä poistettiin Yhdysvaltojen johdolla resoluutiosta.

EU:n sisällä populistiset liikkeet esimerkiksi **Agenda Europe** -liike on vahvistunut. Liikkeen tavoitteena aborttioikeus on "palauttaa luonnollinen järjestys Eurooppaan", eli kieltää mm., vähemmistöjen oikeudet, avioero, ehkäisy ja seksuaalikasvatus. Vastaavia liikkeitä on Euroopassa lähes 500.

Meillä on varoittavia esimerkkejä EU-jäsenvaltioista. Pääministeri Viktor Orban on perustanut perinteisiä perhearvoja vaalivan perhepoliittisen ohjelman, jolla toivotaan lisää unkarilaisia lapsia maasta viimeisen 10 vuoden aikana muuttaneiden 600 000 unkarilaisen tilalle. Pääministeri Orban vastustaa mm. maahanmuuttajia, naisten oikeuksien toteutumista ml. naisjärjestöjä ja muita kansalaisjärjestöjä, seksuaalivähemmistöjä, vapaata mediaa, kansainvälistä rahoitusta ja kansainvälistä koulutusta. Naisia ei Unkarin hallituksessa ole.

Viron hallitukseen nimettiin 17 ministeristä kaksi naista. Hallitusneuvottelujen aikana oikeistopopulistinen EKRE pyrki saamaan mukaan abortin kieltämisen muutoin kuin terveydellisistä syistä, mutta ei siinä onnistunut. Ohjelmaan kirjattiin kuitenkin hieman Unkarin tapaan perhesuunnittelun neuvontaohjelman laajentaminen.

Miina Sillanpää vastusti väkivaltaa kaikissa muodoissaan. Tulen varmasti aina muistamaan EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan **Federica Mogherinin** järjestämän tilaisuuden viime maaliskuussa, jonne hän toi Syyrian ja Jemenin sotien rauhanneuvottelijat kertomaan tilanteestaan. Nämä epätoivoisissa oloissa toimivat naiset toimivat yhteisöissään systemaattisesti rauhan puolesta ja jaksavat pitää toivoa yllä. **Kestävän rauhan rakentaminen Syyriassa ja Jemenissä vaatii naisten ääntä.**

"Meillä ei ole mitään muuta kuin äänemme. Haluamme paremman tulevaisuuden naisille ja lapsille. Haluamme jatkaa työtämme, vaikka olemme vaikeassa tilanteessa. Naiset voivat puolustaa oikeuksiaan ja ovat mukana poliittisissa

prosesseissa ja rauhanneuvotteluissa. Naisten tilaa ei saa rajoittaa. Syyrian naiset tarvitsevat muita naisia ja teidän tukeanne.” kertoi palkittu syyrialainen rauhanaktivisti **Ghaliya Al Rahal**.

Pekingin naisten oikeuksien julistuksesta ja toimintaohjelmasta tulee ensi vuonna kuluneeksi 25 vuotta. Naisjärjestöjen Keskusliitto perinteiseen tapaan vastaa Pekingin viisivuositaisen rinnakkaisraportin kirjoittamisesta. Tavoitteena on käydä läpi viimeisen viiden vuoden aikana tapahtuneet muutokset naisten oikeuksissa sekä laatia toimenpide-ehdotukset tulevaan työhön. Olemme iloisia siitä, että 30 järjestöä, sekä NJKL:n jäsenjärjestöjä että muita kansalaisjärjestöjä on lähtenyt mukaan kanssamme valmistelemaan tätä yhteistä 3. lokakuuta julkistettavaa raporttia.

Se mikä on hyväksi tytölle ja naiselle, on myös hyväksi koko yhteiskunnalle. Liputamme Naisjärjestöjen Keskusliitossa iloisina ja ylpeinä 1.10. Miinan ja kansalaisvaikuttamisen kunniaksi. Toivomme todella, että saamme Miina Sillanpää -säätiön ja -seuran aloitteesta vakiintuneen liputuspäivän Miinalle. Miina, Suomen naiset ja kansalaisjärjestötoiminta ovat sen ansainneet.